

Relieffer

jeg faldt for -

Per-Olof Johansson

Årets tur går til Danmark

Per-Olof Johansson

Årets tur går til Danmark. Vi beder om godt vejr. Der er familie at besøge, der er museer, og uundgåelige loppemarkeder, som den samler man er. Antikprogrammer i TV er populære. Ofte er samlere i fokus. Hvad kan det handle om?

Nogle samler på kuglepenne, andre på ølåbnere. En historie, som gjorde stort indtryk på mig, var beretningen om en gammel dame, hvis hus ved hendes død viste sig at være fyldt med små bundter af snore. Vel fra den tid, hvor enhver pakke var omviklet med snor og ikke med tape som i dag. Men altså, samlinger som går helt hinsides anvendeligheden af det indsamlede og som endog kan få et skær af tragik. Nogle samlere hæves til skyerne, folk som har samlet på noget, ingen andre fandt af værdi og hvis værdi siden er blevet åbenbar for alle. Nogle kunstsamlinger ender på museum eller bliver endog museum selv.

Der gives psykologiske forklaringer på samlermanien. Manien henføres som regel til en eller anden mangel hos personen, gerne i vedkommendes barndom eller seksualliv.

Man kan godt vide alt det - og alligevel tillade sig at være samler. Samlere ved udmærket, at de er offer for en mani og kan tale længe om det. De plages ikke så meget af manien selv som af forsøget på at styre manien i en bestemt retning. De tror nemlig på manien. For de fleste samlere er idealet at koncentrere sig om et eller få emner. Det har de fleste svært ved. Når man samler på plakater, er emnerne egentlig

mangfoldige, så man skulle ikke synes, man havde behov for at samle på andet. En af Danmarks helt store plakatsamlere, Albert Persson samlede imidlertid på alt muligt andet, mest grafisk materiale ved det, at han var uddannet typograf. Man skal måske kalde ham typografi-samler. Han havde en stor samling aftryk på tuber. Han havde en stor samling af minimærkater til parfume-flaconer. Selvfølgelig samler en typograf på bøger. Han havde en stor samling Andersen Nexø. Det var efter et besøg hos ham at jeg erkendte min tilbøjelighed for at samle.

En sjov ting at opdage som samler er, at der pludselig i det, man har samlet, dukker et tema op, som man ikke har haft øje for. For eksempel når jeg nu opdager min svaghed for relieffer. Fra en svaghed for den enkelte genstand opdager jeg en svaghed for den art billedsprog.

Jeg er nok gal med det meste i billedsprog. Når det hele kan ikke rubriceres som interesse i kunst, så ryger det ind under kulturhistorie. Den sidste klassificering er skrækkelig, fordi den kan indeholde ALT. Den kan være passende - men den kan også være en fed undskyldning for opbevaring uden anden grund end dagens fascination.

Nu kan jeg ikke her overskue og medtage alle de tåbelige eller geniale valg af genrer, så jeg holde mig til reliefferne.

Der er kunstovervejelser med i spillet - men der er også andet på spil, skønt ikke altid lige let at få op til overfladen. Men reliefferne: Noget træder tredimensionalt frem - og dog ikke. Er så at sige forankret *anderswo*. Det er vist sådan jeg ser på verden.

Om starten på denne fascination ved jeg kun lidt. Hvad jeg lige nu kommer i tanker om er visse kobberfade, vi havde derhjemme til ophængning på væggen over dørene. Diverse frugter gik tredimensionalt ud i rummet. Der var også en tallerken med en sabelkat på vej ud i stuen. Der var en postrytter på en kobberplatte.

Storebror Lennart forærede Pappa og Mamma et trærelief af en fisker som trak en båd op fra søen, med skov i horisonten. Købt i Finland var det taget som ud af fændrik Ståls saga.

Det er der en anden som har arvet. Men jeg har købt et relief af samme kunstner - eller hvad vi skal kalde ham. I hvert fald står der bagpå 'Kotka Finland'. ER han fra Kotka eller hedder han Kotka? På et loppemarked i Lyngby bag rådhuset stod en mand og solgte en kæmpesamling af disse relieffer. Han havde dem fra en dame, hvis mand var sømand og som fra hver eneste tur til Finland hjembragte et relief. Motiverne var mange, fra den båd som hales op af søen til manden bag ploven men alligevel af en vis konventionel art. Jeg valgte at købe et, der var afvigende - et dansebillede fra en finsk bjælkehytte. Der var elementer jeg satte pris på, som hans gengivelser af væggenes tømmer, bænkenene, som var lavet som Pappa lavede dem, de 'finske' ansigter. Jeg valgte det også for associationen til fiskerbilledet derhjemme, som jeg

syntes var bedre end nogle af de versioner, jeg nu så i Lyngby. Jeg valgte dette, fordi jeg her syntes, han havde nået et stadium jeg ville kalde kunst. En diskussion af kunst er i gang.

Selvom der i dag som altid er stor uenighed om, hvad der er kunst, er der alligevel en accept af, at noget kunst er ok som museumsgenstande - om ikke for andet, fordi det tiltrækker turister. Nogen autoriserer denne kunst. Mens landet flyder over med alt muligt, som ingen vil kalde 'kunst'. Det er enten fiduskunst, amatørkunst eller dårlig kunst.

Som afløser for disse genrer optræder plakater og reproduktioner. På den måde er den brølende kronhjort (fiduskunst) blevet afløst af åkander af Monet. Kronhjorten kunne dog give et barn forestillingen om farvens fysik, mens åkanderne ikke giver nogenting.

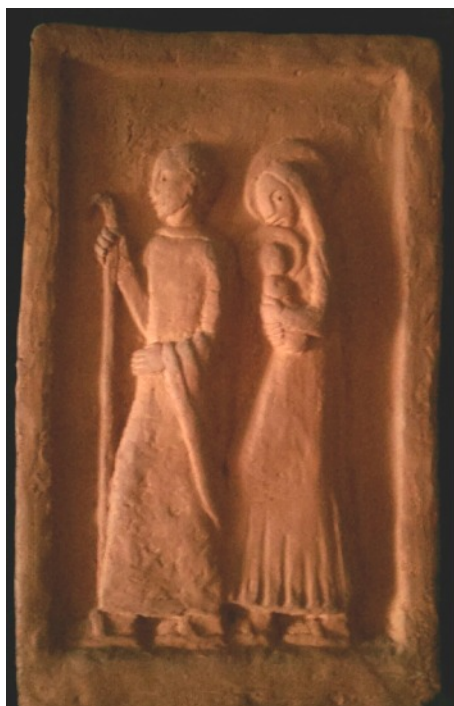

Jeg købte et relief af en keramiker, Eigil Hinrichsen. En inspiration fra en rejse han gjorde til Grækenland, fortalte han mig, mens vi handler. En trappe op i et hus, et lyseblåt vindue. Denne trappe rundt om hjørnet har symbolske værdier som sætter min fantasi i gang. Det kalder jeg kunst. Han er desuden en dygtig keramiker. Han

har lavet et relief af min bror Arne i arbejde med at lave en spånkurv. Det indgår i den serie keramiske relieffer om

begivenheder inden for Allerød Kommunes område, som befinder sig på Allerød Rådhus, udførte af mange forskellige nordsjællandske keramikere. Jeg havde kun det relief som foto, taget af Nanna Büchert, så jeg ville gerne have noget 'rigtigt' af ham.

I Ronneby finder jeg i Antik-Affären et relief i brændt ler af Josef med stav i hånd og Maria med Jesus, uden æsel. De går mod venstre, hvilket måske er underligt eller utraditionelt. Det er hvad jeg kalder 'mild naturalisme'. Jeg vidste ikke

hvem Gocken Jobs var, da jeg faldt for billedet. Siden fandt jeg så ud af, at hun startede som keramikker men endte med at være stoftrykker, med i et helt 'stoftrykkerdynasti' i Sverige. En spændende historie som relieffet var adgangsbillet til. Den slags følgevirkninger er tit og ofte mere væsentlige end fundet selv. Min svaghed for relieffet har dog ikke fortaget sig.

Igen et loppemarked, her står jeg med to stentøjs relieffer som illustrerer månederne Februar og Marts. En rytter

som slår katten af tønden og en mand med spade på vej mellem nøgne træer. Jeg går op i den gamle bog *Bonde-Practica* fra 1500-tallet (som følge af et fund!) og som afledt heraf i dens månedsbilleder og deres historie. Det liv der er i

disse temaer gennem årtusinder. Også i nutiden uden vi måske tænker så meget over, hvor de kommer fra. Her har nogen altså lavet en serie i fast materiale som jeg aldrig har mødt før. Jeg ved ikke hvad jeg mener om dem som kunst. Det er Bing & Grøndahl og en uforståelig signatur. Unika eller serievare? Selvom man kan føle ubehag ved 'mågestellet' for den konventionalisme, det engang repræsenterede, så er det vigtigt i kulturhistorien. Men der er også udgået unika fra Bing & Grøndahl, som er milepæle i dansk keramisk kunst. Ingen bøger kan give mig svar, kun på signaturen viser det sig: reliefferne er lavet af Karl Otto Johansen, en billedhugger jeg i mange år har kendt som Corner-udstillere. En slider i sin art, men i den milde naturalisme som ikke gør den store ståhej, ikke vækker sensation, men som formentlig en dag vil blive 'genopdaget'. Hvad jeg kan få at vide derefter er, at det er en serieproduktion, men ingen ved, hvor mange sæt som er lavet. Nu kan jeg i hvert fald fastslå, at de næppe har større salgsværdi, jeg har købt dem for 'prisen' og vil beholde dem til min 'månedsbilledsamling'. Men jo længere jeg kigger på dem accepterer jeg som 'kunst', udtrykt ved, at jeg kan lide

deres billedsprog. Det er parafrase over de gamle billeder, men de er også noget i sig selv.

Og så er Karl Otto Johansen kommet ind på skærmen. En stædig billedhugger som holdt fast i sit formsprog og som i en periode tjente til dagen og vejen ved at arbejde for Bing & Grøndahl uden større begejstring, indtrykket hos omgivelserne var, at det var pligtarbejde. Kunne en kunstner af i dag undgå at se det som en chance?

Når man finder Bing & Grøndahl, ved man, at detaljer om oprindelsen må være at finde. Det er alligevel ikke bare at række hånden ud. Du skal have fat i Dansk Keramisk Bibliografi, du skal få en bibliotekar til at finde det næste skrift. Selv når det dukker op er der et problem: for den relevante side med signaturer mangler og et nyt eksemplar må skaffes. Og så skal du have fat i Royal Scandinavias ekspert på firmaets historie for at få historien om reliefferne. 'At finde' er altså så meget forskelligt.

På Gladgården, vores lokale loppemarked finder jeg et par trærelieffer af vidt forskellig karakter.

Det ene 'moderne kunst'. Forskellige træmateriale bearbejdet, tilskåret, brændte i kanterne. Møtrik, diverse søm, et hængsel. Samlet indenfor en ramme. En signatur i højre hjørne TA.

Det andet en af Storm-P's vagabonder dygtigt gengivet til at illustrere sentensen: 'Man spildte sine bedste år med den studentertid.' Signatur på bagsiden AH.

Jeg køber ikke nogen af dem fordi jeg anser dem for kunst. Jeg køber dem til brug for disse overvejelser. Jeg ved det bare ikke endnu!

Min umiddelbare afvisning af den første har ingen vægt mod

prisen - 5 kroner. Jeg kan roligt tage chancen og smide 'værket' væk, hvis det passer mig.

Trods alt må det jo tiltale mig på en eller anden måde. Det giver mig anledning til overvejelse. Der er Leonardo da Vinci citatet med opfordringen til at se på gamle mure: 'Med sådanne mure med pletter eller mange slags sten er det ligesom med klokkeringning, hvor det somme tider er, som om man i klangen hører et navn eller et ord, man tænker på.' Og et lignende af Proust: 'Der er noget af én selv overalt, alt er frugtbart, alt er farligt og man kan gøre lige så værdifulde opdagelser i en sæbe-annonce som i Pascals 'Tanker'. Noget kunstnerisk er forsøgt - det er endnu ikke forløst i beskueren - mig, men jeg giver det en chance.

Storm P.s vagabond er godt skåret. Klodsen er bejdset i en grim grågrøn farve, som min bror Arne, uddannet tømrer bedømmer til at være på mode i 50'erne. Skulle den være så gammel? Jeg synes ikke den er støvet nok til det, men muligheden foreligger. Der er

lagt meget arbejde i sagen. En træskærer som kan meget. Storm P. er jo omsat til så meget kitsch - askebægre og andet. Er dette noget lignende - resultatet af en souvenirproduktion? Måske er det noget for en Storm P. samler, jeg kender. Egentlig 'fiduskunst' er det jo ikke. I modsætning til det masseproducerede askebæger er der ved udførelsens omhyggelighed afsat ikke så lidt beundring for Storm P. Nogen 'kunstkategori' kan jeg ikke komme i tanke om at putte den i. Karl Otto Johansens relieffer er omsat fra formen til relieffer af dygtige fagfolk og jeg kalder det en art kunst - hvorfor kan AH ikke nyde den samme ære. Jeg er havnet i konventionelle kasser, selvom jeg virkelig prøvede at sno mig!

Alt i alt, uden her at have trukket store kunstværker på snor, er mit hoved kommet nær ved kunsten, ved sit krav om vurdering, sammenligning, ved sine forventninger, ved sin kamp for at frigøre mig fra andres domme. Verdenskunsten i al ære - men hvis jeg kun tør kalde det for kunst, som andre har autoriseret som kunst, tror jeg ikke på, at jeg overhovedet véd, hvad kunst er.

Omvendt vil sommerens museumsbesøg måske kaste lys over min lille samling og giver anledning til udrensning, måske forkastelse af hele dynen. Selv da - vil jeg synes, at jeg skylder dem noget. Noget som rangerer over, hvad samlingen af reproduktioner bidrager med. Ja indrømmet, de er jo en historie for sig –

Billederne:

1. Kotka Finland, relief i træ
2. Eigil Hinrichsen: trappe i Grækenland. Keramik
3. Eigil Hinrichsen: Skånske kurvemagere i Lillerød,.Keramik
4. Gocken Jobs: Flugten til Egypten. Keramik
5. Karl Otto Johansen: Februar. Keramik
6. Karl Otto Johansen: Marts. Keramik
7. TA: Relief collage træ/metal
8. AH: Storm P. som relief i træ.

PS.

Omtalte bror Arne, Arne Bernhard Johansson, blev vist også bidt af det finske relief. Han blev kunstner, og har selv lavet mange relieffer, flest med religiøst motiv, men også med lokale motiver, men det kan man læse om i kataloget til hans retrospektive udstilling i 2017 i Allerød Kunstforenings regi.

Arne B. Johansson

- retrospektivt

Allerød Kunstforening

9. - 17. September 2017